

Середюк Вікторія Сергіївна

Національний університет біоресурсів і природокористування України
Науковий керівник: Теслюк Валентина Михайлівна, кандидат психологічних наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ

Студентський вік – особливий період розвитку людини, коли відбувається формування професійної майстерності та виховання майбутнього фахівця у вищому або середньому професійному навчальному закладі. Найважливішою складовою успішності навчальної та надалі професійної діяльності, а також задоволеності професією і позитивного ставлення до неї є висока мотивація навчання.

Одна з головних проблем в області сучасної вищої освіти пов'язана з демотивацією більшості студентів до навчальної діяльності, зміною системи цінностей молоді в галузі освіти.

Мотивація навчання представляє собою систему цілей, потреб і мотивів, які спонукають людину оволодівати знаннями, вміннями, навичками і способами пізнання. Мотив навчання – це спрямованість студента на різні сторони навчальної діяльності, спонукання до активної і самостійного оволодіння знаннями, вміннями, навичками.

На сьогодні в психології існує кілька підходів до класифікації мотивів навчання. Е. П. Ільїн розділяє мотиви навчання на дві групи. Першу складають пізнавальні мотиви, пов'язані зі змістом навчальної діяльності і процесом її виконання. Друга група представлена соціальними мотивами, які пов'язані з різними соціальними взаємодіями студента з іншими людьми.

П. М. Якобсон запропонував свою класифікацію. Перший вид мотивів навчальної діяльності він назвав «негативними». Це спонукання учня, викликані усвідомленням тих незручностей і неприємностей, які можуть виникнути в разі, якщо він не буде вчитися: догани, погрози батьків. Тобто, навчання при таких мотивах – це навчання без будь-якого інтересу до отримання освіти та до відвідування навчального закладу. Другий різновид мотивів навчальної діяльності теж пов'язана з поза навчальною ситуацією, але має вже позитивний вплив на студента.

Ми провели дослідження динаміки навчальної мотивації студентів Національного університету біоресурсів і природокористування України за методикою А.А.Реана та В.А.Якуніна, в якому взяли участь 97 представників різних факультетів (комп'ютерних наук, прикладної математики, інформатики та механіки, філософії та психології), з них студентів 1 курсу – 26 осіб, 2 курсу – 32 особи, 3 курсу – 22 особи, 4 курсу – 17 людей. Дане дослідження дозволило зробити наступні висновки.

У студентів 1 курсу переважають комунікативні мотиви, пов'язані з потребою в спілкуванні, навчально-пізнавальні мотиви, пов'язані зі змістом навчальної діяльності і процесом її виконання, орієнтацією студента на пошук і оволодіння новими знаннями, навчальними навичками, і професійні мотиви, пов'язані з бажанням отримати необхідні знання та навички в обраній професійній галузі, стати кваліфікованим фахівцем.

2 курс відрізняється зниженням рівня пізнавальних і професійних мотивів. На перше місце вийшов мотив уникнення невдачі (усвідомлення неприємностей і покарань, які можуть бути у випадку невиконання діяльності), на друге – мотив престижу (твердження себе в статусі студента, що дозволяє отримати або підтримати високий соціальний статус). Мотив особистого престижу на 2 курсі, можливо, акумулює активність студентів у навчальному процесі на тлі загального зниження інтересу до обраної професії. На думку ряду авторів, саме цей період в навчанні збігається з «ефектом розчарування в професії» і, як підтвердження даного факту.

На 3 курсі, коли відбувається поступове «входження» в навчально-професійну діяльність, формується перший досвід оволодіння нею, студенти приходять до усвідомлення значущості професійних знань для майбутньої діяльності. У цей час, за нашими даними, починає домінувати творчий мотив. У студентів з'являється бажання освоювати професію, прагнення до вирішення будь-якої наукової чи виробничої завдання і до успіху в науковій діяльності в цілому.

На 4 курсі мотив уникнення невдач стає домінуючим. Даний вид мотивації обумовлений зовнішніми факторами, студенти прагнуть уникнути осуду з боку значущих людей, покарання за погане навчання, позбавлення стипендії. Подібний факт, ймовірно, обумовлений тенденцією в сучасному суспільстві, яке пред'являє до випускників ЗВО певні вимоги: роботодавцю потрібні фахівці з досвідом роботи. Цей факт впливає і на оплату праці, що, безумовно, мотивує студентів працювати або шукати інше місце роботи на останніх курсах навчання у ЗВО. Саме дані мотиви до кінця навчання у ЗВО під впливом системи навчально-виховних роботи стають базою для формування мотиву професійного співробітництва. Отже, питома вага пізнавальних мотивів зменшується до 4 курсу, а значимість мотивів особистого благополуччя помітно збільшується.

Аналіз динаміки навчальних мотивів дозволяє сформулювати ряд психолого-педагогічних рекомендацій із метою ефективнішої організації навчального процесу. Викладачам рекомендується сприяти самостійній роботі студентів, застосовувати метод брейнстормінгу на навчальних заняттях, стимулювати творчу і пізнавальну активність студентів. Особливу увагу слід звернути на роль навчальних та виробничих практик, в ході яких студенти можуть реалізувати теоретичні знання і отримані вміння, відчутти «смак» обраної професії, зрозуміти важливість теоретичної підготовки в становленні професіонала.

Міщенко Аліна Миколаївна

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Теслюк Валентина Михайлівна

Кандидат психологічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

МОРАЛЬНО-ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

На сучасному етапі розвитку українського суспільства проблема морально-естетичного виховання дітей та молоді є досить актуальною, оскільки у нашій державі панує нестабільність практично в усіх сферах – воєнне протистояння на Сході країни, занепад економіки, складні соціально-політичні обставини. Підростаюче покоління зростає у атмосфері антиморальності, нівелюється система загальнолюдських моральних цінностей, а натомість на перший план виходить система матеріальних цінностей.

Шляхом підвищення загального рівня моральності у суспільстві є цілеспрямована робота щодо морально-естетичного виховання у закладах освіти. У освітньому процесі педагогічних закладів вищої освіти компонент морально-естетичного виховання повинен відігравати ключову роль, оскільки саме сьогоднішні студенти через кілька років стануть активними учасниками виховного процесу та безпосередньо будуть виховувати нове покоління громадян нашої держави. Тому високий рівень морально-естетичної вихованості майбутнього педагога – запорука його вдалої професійної діяльності, і як результат – високий рівень морально-естетичної вихованості його учнів чи студентів.

Проблема морально-естетичного виховання студентської молоді, і, зокрема, майбутніх педагогів, загострюється внаслідок широкого розповсюдження Internet-джерел, які пропагують низькопробні взірці масової культури, негативно впливають на нестійку психіку молодих людей, збуджують її, викликають відповідні поведінкові реакції. Існуючий педагогічний досвід показав невичерпні можливості закладів освіти у процесі підвищення моральної вихованості шляхом залучення до високих зразків художньої творчості.

Таким чином, вирішити завдання морально-естетичного виховання майбутніх педагогів засобами різних видів мистецтва, започаткувати у студентів світосприймальну позицію, розумово-вольовий компонент душі, піднести їх рівень культури, можливо лише при умові побудови відповідного цілеспрямованого процесу.

У результаті аналізу сучасних педагогічних досліджень ми визначили, що зрілість моральної свідомості характеризується вмінням аналізувати свої бажання і вчинки, міркувати про явища моральності з позицій ідеалу, давати їм відповідну оцінку. Рівень моральної свідомості визначає рівень моральної культури, тобто вміння будувати свої відносини з іншими людьми на основі поваги, доброзичливості та принциповості, уваги, чуйності. Моральна культура особистості репрезентує ціннісно-орієнтаційну програму діяльності, підвалини якої складають когнітивний, емоційний, поведінковий аспекти і на персональному рівні представляє позитивну характеристику моральних якостей особливості, включаючи культуру моральної свідомості, моральних почуттів і морального вчинку.

Категорія естетичного представляє предметно-чуттєве втілення тих сторін об'єктивних суспільних відносин, які сприяють гармонійному розвитку особистості, її творчій діяльності та відображають прагнення до створення прекрасного. Існує також суб'єктивна сторона естетичного. Вона полягає в отриманні насолоди від результатів творчої діяльності в усіх галузях суспільного і власного життя (у праці, відносинах, культурі тощо). Як бачимо, сучасна філософська наука визнає естетичне як всеохоплююче поняття, що відображає спільні явища: естетичне в природі, суспільстві, у продуктах матеріального і духовного виробництва, творчу діяльність, естетичну свідомість, художню культуру.

Таким чином, процес морально-естетичного виховання можна розглядати як комплекс заходів, які спрямовані на формування у майбутніх педагогів моральної свідомості, формування системи високоморальних цінностей, розвитку морально-естетичного смаку, прагнення жити за законами моралі та краси, любові до людей та природи. Саме такі майбутні педагоги зможуть у майбутньому виховувати дітей на засадах моральності.